

4. Toborek-Mazur J. (2010), *Holding jako podmiot rachunkowości*, Wolters Kluwer, Warszawa;

5. Toborek-Mazur J., Partacz K. (2022a), *Ewaluacja efektu synergii w transakcjach fuzji i przejęć w czasie pandemii COVID-19*, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, Vol. 46, Nr 1, Warszawa, pp. 101-118;

6. Toborek-Mazur J., Partacz K. (2022b), *Impact of the COVID-19 on creating business strategies in mergers and acquisitions*, *ASEJ - Scientific Journal Bielsko Biala School of Finance and Law*, Vol. 26 No 1 (2022), Bielsko-Biala, pp. 25-32;

7. Toborek-Mazur, J.; Partacz, K.; Surówka, M., (2022), *Energy Security as a Premise for Mergers and Acquisitions on the Example of the Multi-Energy Concern PKN Orlen in the Face of the Challenges of the 2020s*. *Energies* 2022, 15, 5112. <https://doi.org/10.3390/en15145112> (access date: 15.11.2022);

8. Toborek-Mazur J., Wójcik-Jurkiewicz M. (2022), *Multi-Energy Concern as an Example of the Implementation of Agenda 2030: Poland as a Case Study*, *Energies* 2022, 15(5), 1669, <https://doi.org/10.3390/en15051669> (access date: 15.11.2022).

УДК 657

Бобровник Валентина Мирославівна,

к.е.н, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Валькова Наталія Вячеславівна,

к.е.н., старший викладач кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Хмельницький національний університет,

м. Хмельницький, Україна

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

В сучасних умовах глобалізації та інформатизації суспільства питання вдосконалення методичних та методологічних підходів до навчального процесу у вищій школі, пошуку найбільш ефективних шляхів покращення методики підготовки спеціалістів з обліку і аудиту, актуального представлення теоретичної та практичної інформації, яка надається студентам в процесі викладання дисциплін облікового спрямування набувають особливої актуальності.

Адже, студент в процесі постановки і творчого вирішення наукових проблеми, повинен бачити перспективу використання одержаної інформації в майбутньому: як при наступному вивченні інших облікових дисциплін, так і у майбутній практичній діяльності. Працюючи бухгалтером, або обіймаючи інші суміжні економічні посади адаптуватися до нових умов, постійно вдосконалювати власну кваліфікацію використовуючи попередній досвід наукової діяльності.

В процесі навчально-наукової діяльності, студенти спеціальності «Облік і оподаткування» виконують різні типи письмових робіт, мета яких - поглиблення, закріплення та вдосконалення теоретичних знань, практичного

досвіду та навичок з предметів, які передбачені освітньою програмою підготовки.

Зауважимо, що незалежно від типу письмової роботи для студентів на початку будь-якого наукового дослідження дуже важливо скласти програму наукового дослідження, яка регламентує всі етапи і стадії підготовки, організацію та проведення наукового дослідження.

З практики викладання дисципліни «Основи наукових досліджень» зазначимо, що особливу увагу необхідно приділити визначенню категоріального апарату дослідження та методиці формування інформаційного забезпечення наукових досліджень в галузі обліку та аудиту стосовно певного об'єкта в контексті виявлення облікових проблем та аналізу тематики попередніх досліджень.

Теоретико-методологічні засади розгляду об'єкта дослідження передбачають: визначення та обґрунтування понятійного апарату, критеріїв визнання, підходів до класифікації та оцінки, систематизації нормативно-правового забезпечення. Цей розділ наукової роботи повинен містити огляд наукової та навчально-методичної літератури за темою дослідження, систематизацію підходів різних авторів до розкриття напрямків дослідження в межах теми. На основі вивчення навчально-методичної літератури розкриваються ступінь вивченості проблеми в історичному аспекті, підходи різних авторів до її вирішення, показується, у чому єдність, а у чому відмінність їх поглядів, а також обґрунтовується, яких поглядів на цю проблему і чому дотримується студент у своїй науковій роботі.

Зазначимо, що розкриття суті будь-якої економічної категорії чи поняття залежить від обраного підходу до її визначення. Методологія бухгалтерського обліку ґрунтується на розробці та чіткій ідентифікації обліково-економічних понять та категорій, встановленні єдиних теоретичних основ обліку, які пов'язані з розглядом такого об'єкта з погляду економічного змісту і визначення в економічній теорії та інших економічних науках. Однак, особливістю наукового дослідження з бухгалтерського обліку є його перенавантаження специфічною бухгалтерською термінологією, яка дублюється іншими економічними дисциплінами, але має у бухгалтерському обліку принципово інше значення. Для прикладу категорія «основні засоби» та її так би мовити синоніми: «основний капітал», «основні фонди». Дуже часто студенти їх ототожнюють, ґрунтуючись вже отриманими знаннями з економічної теорії, економіки підприємства, макро та мікроекономіки. У зв'язку з чим, виникає необхідність пояснення принципової відмінності між термінами «визначення» та «визнання» об'єкта дослідження.

Таким чином, на даному етапі дослідження (за результатами аналізу наукових праць) необхідно відійти від вільного тлумачення суті об'єкта дослідження, а зосередити увагу на його визначенні для потреб обліку, саме з точки зору критеріїв визнання як об'єкта бухгалтерського обліку та фінансової

звітності, а також відповідно до державного стандарту Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966:2009.

Науково обґрунтована класифікація по найважливіших економічних і технічних ознаках є головним в постановці правильного обліку будь-якого об'єкта дослідження в наукових дослідженнях облікового спрямування. При побудові класифікації потрібно дотримуватися принципу: однорідність об'єктів в середині групи за групуючою ознакою. З точки зору економіки до групуючих ознак можна віднести: приналежність, використання та призначення.

При розробці класифікації для потреб обліку обов'язково треба враховувати класифікацію, яка побудована з використанням норм НП(С)БО та Податкового кодексу (якщо таке передбачено). Також, з метою забезпечення глибшого вивчення складу та характеру об'єкта дослідження, забезпечення та посилення контрольних процедур щодо господарських операцій, які з ними відбуваються, та їх документування необхідна побудова облікової класифікації, виходячи з моделі інформаційних потоків для кожного підприємства з урахуванням галузі, технологічних особливостей, організаційної структури.

Достовірна оцінка об'єкта дослідження забезпечує реальність, точність, простоту, своєчасність, співставність облікових даних. Якщо метою побудови класифікації об'єкта дослідження є його якісна характеристики, то їх оцінка забезпечує кількісну характеристику, яка впливає на організацію обліку цього об'єкта, точність фінансових результатів. Метою даного етапу дослідження є визначення кращого методу в конкретній ситуації на основі використанням норм НП(С)БО та з точки зору оподаткування.

Бухгалтерський облік в Україні визначається та суворо регламентується різними суб'єктами (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерства фінансів, Державного комітету статистики, Державної фіскальної служби, Національного банку України та інших державних органів) в межах їх повноважень відповідно до наступних рівнів прийняття нормативно-правових актів: I рівень – кодекси і закони; II рівень – національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, нормативно-правові документи затверджені МФУ та іншими органами влади; III рівень – внутрішні документи.

Нажаль, нормативно-правова база в Україні щодо регулювання різних аспектів ведення бізнесу, у том числі і бухгалтерського обліку, безперервно змінюється. У зв'язку з цим, студентам треба постійно відслідковувати ці зміни з використанням офіційного сайту ВРУ (zakon.rada.com.ua) та здійснювати їх систематизацію з прив'язкою до об'єкта дослідження, обраної теми (процедур обліку, аналізу, контролю, аудиту тощо) та галузевої приналежності підприємств, впливу нормативно-законодавчої бази на динаміку їх розвитку.

Під час розгляду законодавчої та нормативно-довідкової бази за темою дослідження необхідно здійснити їх систематизацію, для зручності скласти таблицю, в якій детально в межах кожного рівня проаналізувати кожний нормативно-правовий акт щодо таких ознак: джерело, ким і коли прийнятий, питання, що розкривається стосовно об'єкта дослідження.

Наукові дослідження в галузі обліку та аудиту, як закріплення теоретичних знань, що одержані під час вивчення навчальних дисциплін облікового спрямування, виконуються за матеріалами підприємств різних галузей економіки та передбачають отримання достовірної, вичерпної інформації, збір практичного інформаційного матеріалу. Вихідними даними для аналізу можуть бути маркетингова, фінансово-економічна, організаційна та інші види даних. Зацікавленість представників підприємств у результатах дослідження полегшує студенту збір матеріалу та сприяє практичній реалізації рекомендацій із вдосконалювання бізнес-процесів, запропонованих у науковій роботі.

Джерелом інформації про реальний фінансовий стан компаній (відомості щодо доходів, збитків, активів та коштів, які знаходяться на балансі) слугує їх фінансова звітність, яку можна переглянути:

– в особистому кабінеті, що розміщений на Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA) (smida.gov.ua) - як своєрідному «пульті управління», в оперативному доступі є найсвіжіша інформація зі звітності українських компаній, з можливістю здійснювати аналітичну вибірку використовуючи різні критерії відбору.

– на єдиному порталі відкритих даних (у зв'язку з війною цей ресурс є закритим);

– на порталі центру збору фінансової звітності “Система фінансової звітності” для суб’єктів звітування <https://frs.gov.ua/> (з’явився завдяки запровадженню системи фінансової звітності підготовленої відповідно до таксономії UA XBRL МСФЗ, за принципом «єдиного вікна»). Звітність в форматі іXBRL включає в себе також Звіт аудитора та Звіт про управління.

Обов’язково, усі наведені в науковій роботі цитати та цифровий матеріал необхідно супроводжувати точними посиланнями на відповідні джерела.

Формування інформаційного забезпечення наукових досліджень в галузі обліку та аудиту є першим етапом організації наукових досліджень, однак від раціональності його проведення залежить у подальшому їх якість, оперативність підготовки інформації та кількість затрачених ресурсів на виконання.

Список використаних джерел:

1. Корягін М. В. *Основи наукових досліджень : навч. посібник / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с.*

2. Малюга Н.М. *Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних заходів / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2003. 476 с.*

3. *Методологія і організація наукових досліджень в обліку та аудиті: Навчальний посібник студентам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 071 Облік і оподаткування / Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка; уклад. Т.Г. Маренич, О.О. Красноруцький, І.О. Крюкова. Харків: Видавництво «Стильна типографія», 2020. 225 с.*

4. *Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966:2009. – [Чинний від 01.07.2010]. – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – 127 с. – (Національні стандарти України).*